

Paradoxismul în matematică, filosofie și poezie

Florentin SMARANDACHE

Divizia de Matematică, Științe fizice și Naturale
Universitatea din New Mexico, Campus Gallup, NM 87301, SUA
smarand@unm.edu

Title: „Paradoxism in Mathematics, Philosophy and Poetry”

Abstract: This short article pairs the realms of „Mathematics”, „Philosophy” and „Poetry”, presenting some corners of the intersection of this type of science-creativity. Poetry has always been linked to philosophy, and further notable mathematicians, such as the inventor of the Quaternaries, William Rowan Hamilton, or Ion Barbu, the creator of the Barbilian spaces, wrote acclaimed poems. We will focus here on a cutting-edge movement in literature, art, philosophy, and science called Paradoxism, founded in Romania in the 1980s by a mathematician, philosopher, and poet, and on the laborious writing exercises of the Oulipo group, founded in Paris in 1960, by mathematicians and poets, both still in action.

Keywords: *Paradoxism, Oulipo, Neutrosophy, Neutrosophic Logic.*

Paradoxismul, mișcare de avangardă în literatură, artă, filosofie și știință

Paradoxismul este o mișcare neo-avangardistă în literatură, artă, filosofie, știință, bazată pe utilizarea excesivă de antiteze, parabole, oximoroni, paradoxuri în creații, înființată și condusă de matematicianul Florentin Smarandache, începută ca un protest antitotalitar în anii 1980 împotriva societății închise a României comuniste.

Paradoxismul caută să exploreze noi posibilități în literatură, artă, filosofie și chiar știință printr-un algoritm de gândire paradoxistă. Conducele metafictionale, expresiile jucăușe sau procesele combinatorii de compoziție sunt folosite pentru transmiterea paradoxurilor. Constrângerile structurale sunt importante, dar fără a pierde interesul pentru semnificația mesajului.

Neutrosafia, ca extensie a paradoxismului

Mai târziu, paradoxismul, precum și dialectica dar și filozofia chineza antica Yin-Yan, constând din dinamica opuselor $\langle A \rangle$ și $\langle \text{anti}A \rangle$, unde $\langle A \rangle$ este un element (concept, idee, teoremă, teorie etc.) și $\langle \text{anti}A \rangle$ este opusul

său, au fost extinse la Neutrosofie (ca o dinamică între opuse $\langle A \rangle$, $\langle \text{anti}A \rangle$, împreună cu neutralitățile dintre ele $\langle \text{neut}A \rangle$) a generat dezvoltarea în știință a Logicii Neutrosofice, Mulțimii Neutrosofice, Probabilității Neutrosofice, Statisticii Neutrosofice etc. [1]. Neutrosafia este o nouă ramură a filosofiei și a început în anul 1998 [2].

Mișcarea literară Oulipo

În 1960, Raymond Queneau – membru al Société Mathématique de France, cunoscut pentru romanul ecranizat *Zazie dans le Métro* [3], care s-a alăturat suprarealiștilor, dar apoi a părăsit mișcarea după sprijinul său pentru URSS – a întâlnit pe inginerul chimist și scriitorul de literatură absurdă François Le Lionnais, șeful Diviziei de Educație Științifică de la UNESCO, și au fondat la Paris, împreună cu un echipaj pestrîț de scriitori, matematicieni, profesori și „patafizicieni”, o mișcare literară de formalism riguros bazată pe matematică, numit „Ouvroir de littérature potentielle” (Atelier pentru literatură potențială), pe scurt: *Oulipo* – extins ulterior cu o serie de ateliere analoage, inclusiv *Oumupo* (pentru muzică potențială), *Oupeinpo* (pentru pictura potențială), sau *Oucinépo* (pentru filmul potențial).

De aici au apărut multe lucrări științo-creative inventive, cum ar fi cartea booleană, fibonacciană și exponențială a lui Queneau *Cent Mille Millions de Poèmes*, formată din zece sonete cu aceeași schemă de rimă, fiecare linie de poezie fiind tipărită pe o bandă separată de card, care poate fi combinată cu orice alte rânduri, generând 1014 poezii diferite [4].

Grupul *Oulipo* se afla într-o căutare de noi forme de scriere dezvoltate din noi metode de invenție, dar se considerau mai mult un grup de lucru decât unul creativ, creat pentru a oferi soluții practice scriitorilor prin cercetări inductive, căutând „să formuleze probleme și în cele din urmă să ofere soluții care să permită oricui și tuturor să construiască, literă cu literă, cuvânt cu cuvânt, un text” [5].

Crezul lor de libertate literară prin scriere automată, originar din suprarealism, a fost paradoxal preparat de formule de constrângeri matematice legate prin reguli, întrucât erau convinși că „nu doar virtualitățile limbajului sunt dezvoltate prin constrângere, ci și virtualitățile lui care acceptă să se supună constrângerii” [6].

De exemplu, au inventat procedura $N + 7$, adică să aleagă un poem clasic și să înlocuiască fiecare substantiv cu substantivul aflat la șapte substantive distanță într-un dicționar specific. Luați, de exemplu, prima strofă din *Omul de zăpadă* de Wallace Stevens:

Omul de zăpadă	Mandibula săpunului
Trebuie să ai o minte de iarnă Pentru a privi înghețul și ramurile Dintre pinii crustați de zăpadă.	Trebuie să ai o minimă înțelepciune Să privești fructele și bolovanii Dintre pinioanele crustate cu săpun.

O altă constrângere structurală bazată pe matematică, utilizată de *Oulipo*, este poezia cu bulgări de zăpadă, cu linii / secțiuni succesive progresiv mai lungi, de ex. începând cu o linie / secțiune de un cuvânt lung, mergând mai departe cu o a doua linie / secțiune de două cuvinte, o a treia linie / secțiune de trei cuvinte și așa mai departe; sau începând cu o linie / secțiune dintr-o literă, mergând mai departe cu o a doua linie / secțiune din două litere și așa mai departe cu următoarea linie / secțiune mai lungă decât cea precedentă.

Cititorul interesat poate găsi o lucrare care compilează tehnici, procese, proceduri, reguli, definiții și personalități oulipene [7].

Paradoxism și Oulipo: conexiuni

Principala diferență dintre paradoxism și majoritatea mișcărilor neo-avangardiste este opțiunea sa pentru semnificație, în timp ce celelalte tind să instrumenteze forma în detrimentul sensului. După cum s-a expus mai sus, paradoxismul nu a început ca un joc al minții, ci ca un strigăt asupra puterii de orice fel, în special desfășurând contra-dicțiuni, anti-nomii, anti-teze, anti-fraze și, în special, paradoxuri, prin orice posibil vehicul literar, de artă și chiar științific.

Există într-adevăr similitudini, intersecții și conexiuni totuși între paradoxism și mișcărilor neo-avangardiste, dintre care discutăm pe scurt două trăsături comune între Paradoxism și Oulipo.

Prima se referă la o viziune înrudită asupra intertextualității ca potențialitate pentru reelaborare. Un scriitor american contemporan, Harry Mathews (în multe dintre lucrările sale folosind stilul Oulipo-ean), a sugerat „Mathews’ Algorithm” pentru producerea literaturii permutând membri echivalenți în conformitate cu reguli prestabilite, pentru a dezvălui „alteritatea în limbă” [8], pe baza căreia Mark Wolff a creat o aplicație web oferind cititorului o oportunitate „de a descoperi duplicități în texte” [9]. Chiar dacă abordarea este diferită, scopul este același: deschiderea textelor către căutări exploratorii, către talentul colectiv, și explorarea alterității și a duplicităților în texte.

Dar foarte aproape de viziunea paradoxismului asupra intertextualității sunt 35 de variații pe o temă de la Shakespeare ale lui Mathews, unde se poate citi: „A fi sau a nu fi: asta este problema”, „Nimic și ceva: acesta

a fost un răspuns”, „Alegerea între viață și moarte mă încurcă” [10]. Multe jocuri intertextuale similare se găsesc în antologiile paradoxiste [11].

Al doilea privește practica, deoarece există o metodă Oulipo-eană strâns legată de paradoxism. Se numește antonimie, iar experimentul constă în înlocuirea fiecărui cuvânt semnificativ dintr-un anumit text cu antonimul său, pe baza unui tezaur dat. Mai mult, articolele definite pot fi înlocuite cu articole nedeterminate, sau singular cu plural, și invers. Substantivele proprii sau cuvintele care nu au antonime directe sunt de obicei tratate ca simboluri sau obiecte generice. Rezultatele ar putea diferenția cele două mișcări, deoarece Paradoxismul tinde să nu accepte semnificații aleatorii sau nesemnificații, ci mai degrabă semnificații alternative.

Concluzie

Pentru mulți, mișcările literare precum Paradoxismul sau Oulipo reprezintă un moment spălat în timp, experimentalism învechit, o ciudățenie a neo-avangardismului postbelic. Totuși, acest tip de manifestări mixte sciento-creative nu prezintă semne de lăncezeală. Pentru a 50-a sărbătoare, Oulipo a publicat o antologie de aproape 1000 de pagini [12], în timp ce mișcarea paradoxistă a ajuns la a cincisprezecea antologie în 2020 [13].

Referințe

[1] F. Smarandache, „A Unifying Field in Logics: Neutrosophic Logic”, în *Multiple Valued Logic / An International Journal*, Anglia - SUA, ISSN 1023-6627, Vol. 8, No. 3, pp. 385-438, 2002. Întregul număr al acestei reviste este dedicat Neutrosophy și Neutrosophic Logic.

[2] F. Smarandache, „Neutrosophy, A New Branch of Philosophy”, în *Multiple Valued Logic / An International Journal*, Anglia – SUA, ISSN 1023-6627, Vol. 8, nr. 3, pp. 297-384, 2002.

[3] Queneau, Raymond: *Zazie dans le Métro*. Paris: Gallimard, 1959.

[4] Queneau, Raymond: *Cent mille milliards de poèmes*. Paris: Gallimard, 1961.

[5] Motte, Warren F. Jr, ed.: *Oulipo: A Primer of Potential Literature*; Normal, IL: Dalkey Archive Press, 1998, p. 46.

[6] Motte, Warren F. Jr, ed.: *Oulipo: A Primer of Potential Literature*; Normal, IL: Dalkey Archive Press, 1998, p. 43.

[7] Mathews, Harry; Brothie, Alastair, ed.: *Oulipo Compendium*. Londra: Atlas Press, 1998.

[8] „Mathew’s Algorithm”, în Motte, Warren F. Jr, ed.: *Oulipo: A Primer of Potential Literature*; Normal, IL: Dalkey Archive Press, 1998, pp. 126-139.

[9] Mark Wolff este profesor francez și umanist digital la Colegiul Hartwick. Despre aplicațiile web pe care le-a creat pe baza algoritmului Mathew, aici: <https://markwolff.name/wp/research/mathewss-algorithm>.

[10] Mathews, Harry: *Treizeci și cinci de variante pe o temă din Shakespeare*, Denver, CO: Shiny International Publications, 1999.

[11] Luați, de exemplu, „Paradoxisme” de Elena Agiu-Neacșu, în Smarandache, Florentin, ed.: *A paisprezecea Antologie internațională despre paradoxism*. Columb: Educational Publisher, 2018, pp. 71-73.

[12] Bénabou, Marcel; Fournel, Paul, ed. : *Anthologie de l’OuLiPo*. Paris: Gallimard, 2009.

[13] Smarandache, Florentin, ed.: *Fifteen International Photo Video Anthology on Paradoxism*. Texte, fotografii, video. Columbus: Editor educațional, 2020.

